Regeringskansliet
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av promemorian Ändring av detaljplan

Er beteckning: LI2026/01339

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Södermanlands län ser behov av ett tydligare och förenklat regelverk för ändring av detaljplaner. Länsstyrelsen bedömer dock att författningsförslaget behöver förtydligas i vissa delar. Med förslagen utformning riskerar regelverket att bli otydligt och mer komplicerat. Länsstyrelsen avstyrker därför de föreslagna lagändringarna.

Länsstyrelsens synpunkter

5.1 En detaljplan ska ändras genom att en ny detaljplan antas

I dag saknar plan- och bygglagen (2010:900), PBL, reglering av vad som kan omfattas av en planändring och krav på hur planhandlingarna ska utformas vid en ändring. Länsstyrelsen upplever att kommunerna har ett stort behov av att få veta hur de ska göra för att det ska bli rätt men i avsaknad på reglering i PBL har länsstyrelsen svårt att ge råd till kommunerna i denna fråga.

Enligt Boverket[1] kan det bara finnas en detaljplan för ett geografiskt område. Länsstyrelsen ser dock att kommunerna fortfarande tar fram planändringar som ska läsas tillsammans med den ursprungliga planen, vilket gör det svårt att tolka vad som gäller inom planområdet. Det är därför positivt att begreppet ändring av detaljplan tas bort och att kommunen i stället ska anta en detaljplan som ersätter den gällande planen med ett indirekt krav på digitalisering.

[1] Ändring av detaljplan - PBL kunskapsbanken - Boverket

5.2 En förenklad prövning för reglering som ska överföras till ny detaljplan

Länsstyrelsen är positiv till ambitionen att förenkla processen för att digitalisera äldre detaljplaner. För att en sammanhållen digital samhällsbyggnadsprocess ska bli verklighet behöver kommunerna få möjlighet att på ett enkelt sätt kunna digitalisera regleringen i äldre detaljplaner och göra dem juridiskt bindande. Staten behöver utreda om nuvarande specifikation som är framtagen för detaljplaner i NGP är funktionell även för digitalisering av befintlig detaljplaneinformation och definiera hur den ska tillämpas.

Länsstyrelsen är även positiv till att den förenklade prövningen ska kunna användas för justering av gränser, precisering av kvartersmark för allmänt ändamål, förlängning av genomförandetiden samt för förlängning av tid för tillfällig användning.

Länsstyrelsen anser att det finns behov av att kunna tillämpa en förenklad prövning även för andra mindre justeringar utöver det som regleras i 4 kap. 37 a § PBL. Det bör vara möjligt att göra mindre justeringar av egenskapsbestämmelser, till exempel byggnadshöjd, våningsantal och andra justeringar som inte endast är anpassningar eller preciseringar med anledning av nya förskrifter om standarder för utformning av detaljplaner används.

5.3 Vad innebär den förenklade prövningen

Det måste vara tydligt för kommunerna när den förenklade prövningen som föreslås i 4 kap. 37 a-f §§ PBL kan användas och vilka ändringar som i stället ska prövas mot de krav som ställs i 2 och 4 kap. PBL. Det behöver också vara tydligt hur planhandlingarna ska utformas när en detaljplan innehåller både en reglering som omfattas av en förenklad prövning och en reglering som inte undantas från kraven i 2 och 4 kap. PBL.

Länsstyrelsen anser att de föreslagna ändringarna i 4 kap. PBL behöver förtydligas i dessa delar.

Boverket har framfört att kommunerna anser att det redan idag är otydligt vad som kan ingå i en ändring och när det ställs krav på en ny detaljplan. Länsstyrelsen anser att en förenklad prövning enligt den utformning som föreslås i den nya paragrafen 4 kap. 37 a-f §§ PBL inte bidrar till att göra detta tydligare. Tvärtom riskerar promemorians ambition om ett tydligare och förenklat regelverk för ändring av detaljplaner att motverkas.

Länsstyrelsen anser att regelverket inte bör ändras så att möjligheten att justera användningsbestämmelser med en förenklad prövning utökas.

Länsstyrelsen delar promemorians förslag om att avstyckningsplanernas inte ska kunna ändras eller digitaliseras utan en ny fullständig prövning enligt bland annat 2 och 4 kap. PBL.

5.4 Ett förenklat förfarande för reglering som ska överföras

I promemorian föreslås att ett förenklat förfarande ska införas och som får användas för viss reglering som ska överföras till en ny detaljplan. Samråd ska endast ske med lantmäterimyndigheten och med ägare eller innehavare av särskild rätt till tomt eller fastighet.

Redan idag reglerar PBL möjligheten att använda ett förenklat förfarande vid ändring av detaljplan för att förlänga genomförandetiden, upphäva en detaljplan eller upphäva bestämmelser om fastighetsindelning (jfr 5 kap. 38 a-c §§ PBL). Dessutom finns möjligheten att under vissa förutsättningar begränsa ett standardförfarande. Dessa möjlighet utnyttjas dock sällan av kommunerna vilket kan indikera att de redan idag upplever en osäkerhet gällande vilket planförfaranden som är möjligt att använda.

Om ytterligare ett förenklat förfarande ska införas ska det vara tydligt vilka förutsättningar som krävs för att detta planförfarande ska kunna tillämpas. Föreslagen lydelse av 5 kap. 39 § PBL är otydlig i detta avseende och behöver förtydligas.

Länsstyrelsen ser även problem med att en detaljplan ska kunna upprättas med hel eller delvis tillämpning av det förenklade förfarandet. Det behöver därför förtydligas hur det förenklade förfarandet kan kombineras med ett standardförfarande eller utökad förfarande, vilket borde bli aktuellt om en detaljplan innehåller både en reglering som omfattas av en förenklad prövning och en reglering som inte gör det.

5.5 Överprövande instansers prövning

I de fall en plan omfattas av bestämmelserna om en förenklad prövning och har hanterats med ett förenklat förfarande så får Länsstyrelsen kännedom om denna plan först när den antagna planen skickas till länsstyrelsen i enlighet med 5 kap. 30 § PBL. Länsstyrelsens roll är då endast att bedöma om det funnits förutsättningar för en förenklad prövning enligt 4 kap. 37 a § PBL.

Länsstyrelsen anser att statens roll bör komma in tidigare i dessa ärenden. För att undvika att kommunen antar en plan som sedan överklagas och upphävs av domstol med anledning av formaliafel bör någon form av avstämning ske med länsstyrelsen om möjligheten att använda den förenklad prövningen enligt 4 kap. 37 a § PBL och ett förenklat förfarande enligt 5 kap. 39 § PBL.

Författningsändringen i relation till strandskydds-lagstiftningen

Länsstyrelsen noterar att författningsförslaget inte fullt ut redogör för vad som gäller för strandskydd som har upphävts med stöd av 4 kap. 17 § PBL eller motsvarande äldre bestämmelser.

Enligt 7 kap. 18 j § miljöbalken, MB återinträder strandskyddet om en detaljplan ersätts med en ny detaljplan. Strandskyddet återinträder inte när en detaljplan ändras. I det nu aktuella förslaget tas begreppet ändring av detaljplan tas bort. Det innebär att med föreslagna författningsändringar och gällande lydelse av 7 kap. 18 j § MB så återinträder alltid strandskyddet. Det måste då prövas på nytt i den nya detaljplanen.

Kommunen får med stöd av 4 kap. 17 a § PBL besluta att strandskyddet fortsatt ska vara upphävt inom ett område om användningen i den nya planen är oförändrad. I nya planer där användningsbestämmelser ändras, tex på det sätt som beskrivs på sidan 34 i promemorian, är inte bestämmelsen i 4 kap. 17 a § PBL tillämpbar och strandskyddet måste då prövas på nytt. Det kan ifrågasättas om en sådan prövning är förenlig med den förenklade prövningen och det förenklade förfarandet som promemorian föreslår.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Robert Andrén med handläggare Ulrika Larsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också vikarierande länsråd Anna-Karin Lindblad Wieslander, chefsjurist Daniel Sandberg och tillförordnad avdelningschef Tomas Birgegård medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.